

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 16878/2022
07.03.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Драгане Бољевић, Марине Милановић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиља АА и ББ обе из ..., које заступа пуномоћник Славица Крупез адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво - Одељење у Краљеву, ради накнаде материјалне штете, одлучујући о ревизији тужиља изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 12/22 од 23.06.2022. године, у седници већа одржаној дана 07.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиља изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 12/22 од 23.06.2022. године.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Чачку Гжрр 12/22 од 23.06.2022. године тако што се **ОДБИЈА** жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Чачку Прр1 35/21 од 06.10.2021. године у ставовима првом, трећем и петом изреке, а захтев тужене за накнаду трошкова поступка се одбија.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да на име трошкова поступка по ревизији исплати тужиљама износ од 40.500,00 динара у року од осам дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Чачку Прр1 35/21 од 06.10.2021. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиљи АА из ... на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року исплати неисплаћена потраживања из радног односа утврђена решењем о извршењу Општинског суда у Чачку И 932/09 од 01.07.2009. године, и то на име неисплаћене зараде и накнаде зараде, уплаћених доприноса Фонду ПИО и трошкова поступка, у одређеним појединачним износима са законском затезном каматом од дана доспећа сваког појединачног износа до исплате, и на име трошкова извршног поступка износ од 16.484,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиље АА за исплату законске затезне камате на досуђене износе из става првог изреке пресуде, за периоде означене тим ставом изреке. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи ББ из ... на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, исплати неисплаћена потраживања из радног односа утврђена решењем о извршењу Општинског суда у Чачку И 598/09 од 21.04.2009. године, и то на име

неисплаћене отпремнине, јубиларне награде, боловања, разлике зараде и зараде до престанка радног односа и погребне отпремнине у износу од 219.133,00 динара са законском затезном каматом од 11.03.2019. године до исплате, и на име трошкова извршног поступка износ од 14.833,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиље ББ за исплату законске затезне камате на досуђени износ из става трећег изреке пресуде, за период означен тим ставом изреке. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиљама на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од по 65.250,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Чачку Гжрр 12/22 од 23.06.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Чачку Прр1 35/21 од 06.10.2021. године у ставовима првом и трећем изреке тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиља у целости. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу петом изреке првостепене пресуде тако што је одлучено да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка. Ставом трећим изреке, обавезане су тужиље да туженој солидарно накнаде трошкове жалбеног поступка у износу од 18.000,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиље су, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешне примене материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, благовремено изјавиле ревизију предвиђену чланом 404. ЗПП (посебна ревизија).

По оцени Врховног суда, посебна ревизија тужиља у овом спору је дозвољена ради усклађивања одлуке о тужбеном захтеву тужиља са одлукама Европског суда за људска права (одлука Маринковић против Србије и др), али и одлукама Уставног суда, донетим у поступку по уставним жалбама поверилаца новчаних потраживања из радног односа са дужницима против којих се води извршни поступак, у којима је утврђена повреда права тужиља на суђење у разумном року (одлуке Уж 8232/2015 од 24.11.2015. године; Уж 8104/2015 од 30.06.2016. године).

Из тог разлога, на основу члана 404. ЗПП одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиља основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља АА је дана 17.06.2009. године покренула извршни поступак против извршног дужника „ФРА „Алат за унутрашњи навој“ ДОО Чачак, ради наплате новчаног потраживања - неисплаћене разлике зараде, доприноса и трошкова поступка досуђених извршном пресудом Општинског суда у Чачку П1 61/2008 од 24.02.2009. године. Извршење је одређено решењем о извршењу И 932/09 од 01.07.2009. године (нови број И 838/16). Решење о извршењу достављено је Народној банци Србије ради спровођења на средствима на рачуну извршног дужника, али није спроведено. Дописом од 29.9.2009. године НБС је обавестила суд да се решење о извршењу не спроводи из разлога што на рачунима извршног дужника

нема прилива новчаних средстава, а који извештај је достављен повериоцу на изјашњење дана 1.10.2009.године ради евентуалне промене средства извршења, након чега су предметни списи архивирани дана 2.10.2009.године. Поднеском од 13.6.2016. године пуномоћник извршног повериоца се изјаснио да остаје при поднетом предлогу за извршење, те предложио да се предметно извршење и даље спроводи пред судом. Поступајући по налогу из закључка суда од 8.6.2017.године, пуномоћник извршног повериоца је поднеском од 10.3.2017.године обавестио суд да остаје при предлогу за извршење и предложеном средству извршења, без обзира на чињеницу што нема прилива новчаних средстава на рачуну дужника, наводећи да је извршни дужник предузеће у реструктурирању због чега сматра да ће извршни поверилац у скорије време остварити своје право на новчано потраживање, јер држава најављује решавање статуса тог предузећа. Поступак је прекинут решењем Основног суда у Чачку И.бр.902/18 од 8.6.2018.године, јер је дужник брисањем из регистра привредних субјеката престао да постоји као правно лице, након чега није поднет предлог за наставак поступка. Тужилџа ББ је дана 16.4.2009. године покренула извршни поступак против извршног дужника „ФРА „Алат за унутрашњи навој“ ДОО Чачак, ради наплате новчаног потраживања - неисплаћене отпремнине, јубиларне награде, боловања, разлике зараде и зараде до престанка радног односа погребне отпремнине и трошкова поступка, досуђених извршном пресудом због пропуштања Општинског суда у Чачку П1 22/09 од 03.03.2009. године. Извршење је одређено решењем о извршењу И 598/09 од 21.04.2009. године (нови број И 564/18). Закључком суда од истог датума наложено је НБС ОПН Крагујевац да изврши заплону новчаних средстава по том решењу. Дописом од 2.6.2009. године НБС је обавестила суд да се решење о извршењу не спроводи из разлога што на рачунима извршног дужника нема прилива новчаних средстава, а који извештај је достављен повериоцу на изјашњење дана 21.6.2009.године ради евентуалне промене средства извршења, након чега су предметни списи архивирани дана 29.6.2009.године. Поднеском од 26.3.2018.године, пуномоћник извршног повериоца обавестио је суд да остаје при предложеном средству и предмету извршења. Поступак је прекинут решењем Основног суда у Чачку И.бр.564/18 од 11.4.2018.године, јер је дужник брисањем из регистра привредних субјеката престао да постоји као правно лице, након чега није поднет предлог за наставак поступка. Након тога других радњи и мера суда у поступку извршења није било. Према извештају НБС - Сектора за принудну наплату Крагујевац о данима блокаде - неликвидности од 28.8.2019.године, дужник ФРА „Алат за унутрашњи навој“ ДОО Чачак, почев од 15.7.2004. године има евидентирано укупно 3.629 дана блокаде - неликвидности. Решењем Основног суда у Чачку Р4 И 52/18 од 30.03.2018. године усвојен је приговор извршних поверилаца (тужиља) и утврђено да им је повређено право на суђење у разумном року у означеним извршним поступцима. Истим решењем наложено је судијама који поступају у предметима извршења да предузму све мере како би се поступак окончао у року не дужем од четири месеца. Извршење није спроведено, а тужилџе своје потраживање нису наплатиле ни делимично.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 1. став 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију, чланова 32. став 1. и 58. став 1. Устава Републике Србије, чланова 2, 4, 22 и 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року и чланова 155. и 172. став 1. Закона о облигационим односима усвојио тужбени захтев и тужилџама досудио накнаду материјалне штете у висини новчаног потраживања досуђеног извршном исправом, ради чије принудне наплате је у извршном поступку донето решење о извршењу. По становишту тог суда, доношењем

решења којим је утврђена повреда права на суђење у разумном року испуњен је материјалноправни услов за подношење тужбе ради накнаде материјалне штете против тужене државе, чија одговорност за штету је објективна. Штета је у узрочно-последичној вези са повредом права на суђење у разумном року и тужена је одговорна да ту штету надокнади тужилама, будући да је право тужила на суђење у разумном року повређено у извршним поступцима који се воде ради наплате потраживања из извршне исправе, да је тужена одговорна за неизвршење судских одлука донетих против предузећа са већинским друштвеним капиталом, као и предузећа где је касније дошло до промене акцијског капитала, што за последицу има претежан државни и друштвени капитал, те да тужиле нису допринеле настанку штете у смислу чл.192 ЗОО. Другостепени суд је у поступку одлучивања по жалби тужене преиначио пресуду нижестепеног суда тако што је одбио тужбени захтев тужила. По становишту тог суда, накнада имовинске штете проистекле из повреде права на суђење у разумном року није вид сатисфакције за ненамирено потраживање, већ накнада стварно претрпљене материјалне штете која у овом поступку није доказана, као што није доказано ни да је предметна штета у узрочно-последичној вези са повредом права на суђење у разумном року, јер није утврђено да је искључиви разлог немогућности наплате потраживања тужила неадекватно поступање суда. Тужиле нису доказале да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно средстава у имовини и да су, поштујући редослед исплате, као извршни повериоци могле да се наплате да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње прописане законом у циљу наплате потраживања извршних поверилаца. Према оцени другостепеног суда, с обзиром да су предметни извршни поступци започети 2009. године, а да тужиле нису поднеле предлог за промену средстава извршења, нити су поднеле предлог за наставак поступка, у овој парници није доказано да је искључиви разлог немогућности наплате потраживања тужила неадекватно поступање суда, односно да је предметна штета у узрочно-последичној вези са утврђеном повредом права на суђење у разумном року.

По налажењу Врховног суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење. Према ставу трећем те одредбе, одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна.

Накнада материјалне штете, према правилима облигационог права, односи се на успостављање ранијег стања које је било пре него што је штета настала, као и на исплату у новцу уколико успостављање ранијег стања не надокнађује штету потпуно, или ако успостављање ранијег стања није могуће (члан 180. Закона о облигационим односима).

Европски суд за људска права је у предметима у односу на Србију изразио став да за неисплаћена потраживања запослених према друштвеним предузећима и предузећима са претежним друштвеним капиталом, као субјеката под контролом државе, досуђена правноснажном судском одлуком која су у извршном поступку остала ненаплаћена дужи временски период, одговара Република Србија из сопствених средстава. Пресудама донетим у таквим предметима Република Србија је обавезана да

из сопствених средстава, у року од три месеца од њихове правноснажности, исплати подносиоцима представке износе који су им досуђени правноснажним пресудама домаћих судова.

И Уставни суд је, уважавајући праксу међународних институција за заштиту људских права, одлукама којима је усвајао уставну жалбу због повреде права на имовину из члана 58. Устава Републике Србије, услед неспровођења решења о извршењу - принудне наплате новчаног потраживања из радног односа од предузећа са већинским друштвеним капиталом, утврђивао право подносиоца уставне жалбе на накнаду материјалне штете у висини износа опредељених решењем о извршењу, умањене за евентуално наплаћене износе по том основу.

Следствено изложеном, по становишту ревизијског суда, тужена је и у овом случају дужна да тужиљама исплати износе досуђене извршним пресудама Општинског суда у Чачку П1 61/2008 од 24.02.2009. године и П1 22/09 од 03.03.2009. године, који су одређени решењима о извршењу И 932/09 од 01.07.2009. године (нови број И 838/16) и И 598/09 од 21.04.2009. године (нови број И 564/18). На тај начин тужиљама ће бити надокнађена материјална штета у складу са правилом садржаним у члану 185. Закона о облигационим односима и њихово имовно стање биће доведено у положај у којем би се налазило да је извршни поступак окончан исплатом досуђеног новчаног потраживања у разумном року.

Због тога је, на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучено као у другом ставу изреке.

Тужиљама су досуђени трошкови поступка по ревизији у износу од 40.500,00 динара, за састав тог правног лека, применом члана 165. став 2. у вези са члом 153. став 1. и чланом 154. ЗПП, одлучено као у трећем ставу изреке.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић